«ՄԵՆՔ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ ԵՆՔ»

Մանսուրն է... Պոլսոյ Թագսիմ շրջանի մէկ պանդոկէն, զիս պիտի տանի օդակայան, Փետրուար 2009-ին: Յուժկու, բարձրահասակ, միջին տարիքի վարորդ մըն է: Դէմքին վրայ չկայ շատ արտայայտութիւն: Կը դնէ պայուսակներս ինքնաշարժին մէջ, եւ ես կը նստիմ իր մօտ:

- Այսօր Կիրակի է,- կ'ըսէ Մանսուր,
- Այնպէս որ խճողումը թեթեւ է,- կը շարունակէ թրքերէնով:

Յստակ է, որ կը փնտռէ հաղորդականութիւն եւ հաղորդակցութիւն...: Եւ ուրիշ կարելիութիւն չունի՝ եթէ ոչ խօսիլ իր լեզուով:

Մեծ ծնողացս հետ քիչ մը խօսած եւ անոնցմէ սորված թրքերէն բառերը քով-քովի դնելով՝ կը փորձեմ նախադասութիւն մը կազմել... Մեծ է զարմանքը, բայց անպայմանօրէն ուրախութիւնը Մանսուրին... Դէմքին վրայ գծուեցաւ արտայայտութիւն ու ժպիտ եւ անպայմանօրէն հարցուց. «Ո՞ւրկէ կու գաս...»:

- Պէյրութէն,- եղաւ իմ արագ եւ կարճ պատասխանս...

Մանսուր Պէյրութ չէ եղած, բայց լսած Պէյրութի «ուժականութիւնը» ու հմայուած անով: Ու անպայմանօրէն շարունակեց խօսակցութիւնը՝ գովքը հիւսելով մայրիներու մեր երկրին եւ մերթ ընդ մերթ յաւելեալ լուսաբանութիւններ ուզելով ինծմէ...

Եւ սկսանք խօսակցութիւն կերտել նոյնինքն թրքերէնով...

Երեւի դժուար չեղաւ Մանսուրին համար գիտնալ ինքնութիւնս, շատ ինքնավստահ ըսաւ. «Դուն հայ ես...»:

Մանսուր ծնած է Էրզրում... Յոն, ուր ժամանակին քաղաքը հայութեամբ կը բուրէր, եւ հայկական ինքնութիւնը իր արմատները նետած էր անոր պատմութեան մէջ... Թերեւս այդ արմատները մինչեւ այսօր իրենց ազդեցութիւնը ձգած են Մանսուրին վրայ, որ բաւական «հաղորդուած» էր հայութեամբ եւ անոր մշակոյթով...

- Հայերը մեծ ներդրում ունեցած են այս երկրին մէջ,- կը շարունակէ Մանսուր: Մեծ է թիւը այն շինարարութիւններուն, որոնք եղած են հայ ճարտարապետներու կողմէ: Անպայմանօրէն կ'ակնարկէր Պալեաններուն ու կը սկսի մէկ-մէկ ցոյց տալ Պոլսոյ շրջաններու մէջ անոնց կառուցած մեծ կոթողները...

Մանսուր խանդավառ է մեր խօսակցութեամբ: Եւ ես կը փորձեմ հասնիլ իր խանդավառութեան՝ կամայ թէ ակամայ, եթէ մէկ կողմէ լեզուական դժուարութեամբ, բայց անպայմանօրէն նաեւ զգացումներս զսպելու եւ ճզմելու միտումով:

Անցեալի պատահածը մեր սերունդին սխալը չէ,- կը շարունակէ Մանսուր: - Մենք եղբայրներ ենք եւ կ'ուզենք այնպէս մնալ...

Ճիշդ է, թէ նստած էի Մանսուրին քով եւ կը նայէի իրեն: Բայց եւ այնպէս արդէն կտրուած էի այդ հաղորդակցութենէն ու գացած էի անցեալ՝ գտնելու համար հիմքը Մանսուրի անուանած «եղբայրութեան»... Եւ անցեալը իմ ընտանեկան ծառիս՝ երէց իմ սերունդիս նկարներու ալպոմն է, որ ինծի համար շատ մեծ աւանդ է... Ժառանգ է, բայց նաեւ անպայմանօրէն հարստութիւն... Իւրաքանչիւր պատեհ առիթի կը բանամ զայն եւ իւրաքանչիւր նկարի մէջ մեծ ծնողներս կը նային ինծի մեծ ուժականութեամբ մը... Ու այդ օր՝ Մանսուրին քով նստած՝ անոնք դարձեալ կը նային ինծի... Եւ իւրաքանչիւրը ունի իր ժամանակին ապրած պատմութիւնը, բայց անպայմանօրէն նաեւ հաւաքականութեան մէջ իրենց ներդրումը եւ... նահատակութիւնը:

Վեր. Յակոբ Գունտագճեան՝ հօրս մեծ հայրը, որ Հասանպէյլիի Հայ աւետարանական եկեղեցւոյ հովիւն էր, քանի աւելի եկեղեցականներու հետ նահատակուած է 1909-ին Ատանայի ճամբուն վրայ, երբ կը մեկնէին Հայ աւետարանական եկեղեցիներու տարեկան ժողովին: Այս տարի հարիւրամեակն է Ատանայի ջարդերուն՝ ներառեալ նաեւ մեծ-մեծ հօրս նահատակութեան...

Ու իր զաւակը՝ հօրս մօրեղբայրը՝ վեր. Տիգրան Գունտագճեան, հոգեւոր հովիւն էր Քեսապի Հայ աւետարանական եկեղեցւոյ: Ան Քեսապի եկեղեցւոյ շէնքը շինեց, բայց անպայմանօրէն նաեւ կերտեց ժողովուրդը եւ հաւաքականութիւնը: Իր կերտելու առաքելութիւնը տարաւ մինչեւ վերջ՝ նաեւ տարագրութիւն՝ 1915-ին: Ու մնաց իր ժողովուրդին հետ՝ ամբողջ այդ տարագրութեան ժամանակ ու նահատակուեցաւ անոնց հետ ալ...

Եւ նկարները կը շարունակեն նայիլ ինծի...

Նոյեմին՝ հօրս հօրաքոյրը... Իր ամուսինը եւ երեք փոքր զաւակները... Անջատած են զիրենք միւս հարազատներէն, եւ նահատակուած են ընտանեօք տարագրութեան ժամանակ: Եւ իւրաքանչիւր պատանիի աչքերուն մէջ կայ ապրելու տենչը, բայց նաեւ երազը... Եւ այս երազի թելը ինչո՞ւ պէտք է կտրել...

Եւ նկարները կը յիշեն ու կը յիշեցնեն...

Բժիշկ Փիլիփ Յովնանեանը՝ հօրս միւս մօրեղբայրը, իր օրերուն եղած էր անուանի բժիշկ, մտաւորական եւ հասարակական գործիչ: Մեծ եղած է իր նեցուկը եւ մասնակցութիւնը հայոց ինքնապաշտպանութեան պայքարին՝ Եղեռնէն ետք: Եւ այդ օրը Էյնթիլիի գերմանական հիւանդանոցը բերած են թուրք մը, որ ծանր վիրաւորուած է փամփուշտով: Տոքթ. Փիլիփ յանձն առած էր բուժել զայն, բայց խոր մտահոգութեամբ, յուզումով եւ նաեւ տագնապով: Եւ տագնապը այն իրականութիւնն էր, թէ նոյնինքն այդ թուրք վիրաւորը 1909-ին եղած էր ոճրագործը իր միւս փոքր եղբօրը՝ հօրս միւս մօրեղբօրը: Եւ վիրաւորը խնամելէ ետք ըսած է իրեն. «Եթէ դուք սպաննել գիտէք, մենք ալ գիտենք բուժել...»:

Եւ նկարները լեցուն են նահատակութեամբ...:

Հասած էի օդակայան: Ժամն էր անջատուելու անցեալէն... Բայց կարելի՞ է: Վճարեցի Մանսուրին եւ շնորհակալութիւն յայտնելով՝ դուրս եկայ ինքնաշարժէն: Մանսուր դարձեալ ըսաւ.

- Մենք եղբայրներ ենք:

Օդակայանի սպասման սրահը՝ նկարներուն ուժականութիւնը գրաւած էր դարձեալ միտքս ու հոգիս... Անցեալի այդ ուժն էր, որ զիս հասցուցած էր այս օրուան: Կը դիտէի չորս կողմս՝ տեսնելու համար «եղբայրները»...

Յակոբ Քէօսէեանը լիբանանահայ մտաւորական-բանաստեղծն էր, որ պատանեկան տարիքիս ինծի մակագրեց իր բանաստեղծութիւններէն մին: Կը նկարագրէ իր զգացումները Սարդարապատի հերոսամարտի յուշակոթողին դիմաց:

«Ես ազգ փոքրիկ, աստուածների պատմուճանը իմ լեռնաշատ թիկունքին, բարձրանում եմ սանդուխներից պատմութեան մինչեւ վաղուան ղօղանջալար աւօտին. երկու ցուլեր հողագէս, որպէս անխօս հպարտութիւն իմ ցեղի, խոնարհում են թագը իրենց եղջիւրեան իմ ազգատան վերելքին»:

Բայց, Մանսո՛ւր, ես կը բարձրանամ իմ ժողովուրդիս պատմութեան սանդուխներէն... Եւ իւրաքանչիւր սանդուխին՝ կայ «նկարներուն» ուժը, որ կը յիշէ եւ կը յիշեցնէ ինծի աւանդը, բայց անպայմանօրէն նաեւ ճշմարտութիւնը: Եւ այս ճշմարտութեան մէջ եթէ կայ արիւն, բայց անպայմանօրէն կայ նաեւ հպարտութիւն: Եւ այս բոլորը ես կ'ուզեմ շալկել ու շարունակել բարձրանալ իմ ժողովուրդիս պատմութեան սանդուխներէն... Եւ «վաղուան աւօտին ղօղանջը» սրտիս ու հոգիիս մէջ՝ կ'ուզեմ հասնիլ «վերելքին»:

Եթէ եղբայր ենք, ուրեմն այս պիտի նշանակէր, որ դուն ալ պիտի բարձրանաս քու ժողովուրդիդ պատմութեան սանդուխներէն... Եւ հոն՝ դէմ յանդիման պիտի գաս ու անպայմանօրէն «շալկես» քու պատմութեանդ իսկական ճշմարտութիւնը եւ ոչ միայն հաշտուիս, այլ նաեւ ընդգրկես զայն ու հատուցես...

Բայց կայ նաեւ պատգամը, Մանսո՛ւր: Պատգամը իմ ընտանիքիս եւ անպայմանօրէն իմ ժողովուրդիս: Եւ այդ՝ «բուժելն» է: «Բուժելով» է, որ կը շինես ու կը կերտես նոր պատմութիւն: Ես ամուր կ'ուզեմ բռնել «բուժելու» այս աւանդը, եւ դուն պէտք է որոշես քու ընտրանքդ...

Մինչ այդ, ես կը շարունակեմ բարձրանալ իմ ժողովուրդիս պատմութեան սանդուխներէն: եւ իւրաքանչիւր սանդուխին՝ «նկարները» կը դառնան աւելի իրական: Անոնք ամէն օր կը նային ինծի նոյն ուժգնութեամբ եւ կը յուշեն, թէ եղբայրութիւնը կը կերտուի «բուժելու» եւ «բուժուելու» հրամայականով...

ՀՐԱՅՐ ՃԵՊԷՃԵԱՆ

ԺԽՏՈՂԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ՄԻԼԻՈՆՆԵՐ Է ԾԱԽՍՈՒՄ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈԾԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՄՈԶԵԼՈՎ ԳՈՆԿՐԷՍԻՆ

Հայոց Ցեղասպանութեան յիշողութիւնը ջնջելու նպատակով, Ամերիկայում Թուրքիայի ծաւալած արշաւի երկու գլխաւոր ճակատներից մէկն գիտնական շրջանակներն են: Միւսը՝ Գոնկրէսն է:

Թուրքիանն՝ որպէս այդ անհանգիստ տարածաշրջանի միակ մահմետական երկիր, որ ԱՄՆ-ին եւ Իսրայէլին իր դաշնակիցներն է անուանում, իր քաղաքական զգալի ազդեցութիւնն օգտագործում է՝ թոյլ չտալու, որ ԱՄՆ-ը միանայ Հայոց Ցեղասպանութիւնը պատմական փաստ ճանաչած 22 պետութիւններին:

1989թ. ԱՄՆ պետքարտուղարութիւնը հրապարակեց ականատեսների արխիւային վկայութիւններ, որոնք, ըստ պետքարտուղարութեան պաշտօնեաների, ցոյց էին տալիս, որ «բազմահազար հայեր, հիմնականում անմեղ եւ անօգնական կանայք ու երեխաներ, մորթուել են»: Նոյն տարում ԱՄՆ Սենատին ներկայացուեց ցեղասպանութիւնը յիշատակող օրինագիծ: Սակայն Թուրքիան պատասխանեց՝ արգելափակելով ԱՄՆ նաւատորմի նաւերի մուտքը կարեւոր ռազմավարական նշանակութիւն ունեցող թուրքական ջրային տարածքներ եւ արգելելով թուրքական տարածքում ԱՄՆ ռազմական բոլոր վարժանքները: Օրինագիծը շատ արագ յօդս ցնդեց:

Անցած Սեպտեմբերին հարցը կրկին ի յայտ եկաւ: ԱՄՆ Ներկայացուցիչների պալատի արտաքին յարաբերութիւնների հարցերով յանձնաժողովը հաստատեց եւ Գոնկրէսին առաջարկեց պարտադիր ուժ չունեցող բանաձեւ ընդունել, որը դատապարտում էր օսմանեան թուրքերի՝ հայերի դէմ իրականացրած զանգուածային սպանութիւնները: Բանաձեւում զոհերի թիւը 1,5 միլիոն էր նշուած, իսկ սպանութիւնները որակւում էին որպէս «ցեղասպանութիւն»:

Այս անգամ Թուրքիան պատասխանեց՝ հետ կանչելով ԱՄՆ-ում իր դեսպանին ու կանխատեսելով ծանր հետեւանքներ: «Հայերի անհիմն պնդումներն ընդունելու դէպքում, երկու երկրների յարաբերութիւններում խնդիրներ կ'առաջանան»,- զգուշացրեց Թուրքիայի նախագահ Ապտուլլա Կիւլը:

«Երէկ Գոնկրէսում ոմանք ցանկանում էին կոշտ խաղ խաղալ,- յայտարարեց Թուրքիայի վարչապետ Ռեճէպ Թայիփ Էրտողանի արտաքին քաղաքականութեան հարցերով խորհրդական Էգմեն Բագիսը: - Վստահեցնում եմ ձեզ, որ Թուրքիան գիտի, թէ ինչպէս կարելի է կոշտ խաղ խաղալ»:

Յաջորդ օրը Պետքարտուղարութեան խօսնակ Շոն ՄքՔորմաքը Միացեալ Նահանգների անունից ներողութիւն խնդրեց Թուրքիայից՝ հրապարակելով յայտարարութիւն, որում «ափսոսանք» էր յայտնում յանձնաժողովի գործողութիւնների համար, որոնք, ինչպէս ինքը զգուշացրեց՝ «կարող են լուրջ վնաս հասցնել ԱՄՆ-Թուրքիա յարաբերութիւններին, ինչպէս նաեւ Եւրոպայում եւ Մերձաւոր Արեւելքում՝ ԱՄՆ-ի շահերին»:

Պաշտպանութեան նախարար Ռոպերթ Կէյթսն իր հերթին դէմ դուրս եկաւ բանաձեւին եւ նշեց, որ Իրաքում ԱՄՆ զօրքին օդային ճանապարհով ուղարկուող բեռների 70%-ը եւ զօրքի կողմից սպառուող վառելիքի 30%-ն առաքւում է Թուրքիայի տարածքով: Նախագահ Պուշը, թերեւս մոռնալով 2000թ. իր նախընտրական քարոզարշաւի ընթացքում տուած խոստումը, ըստ որի նախագահ ընտրուելու դէպքում ամէն ինչ կ'անի, որպէսզի Հայոց Ցեղասպանութիւնը պաշտօնապէս ճանաչուի, նոյնպէս բանաձեւի դէմ հանդէս եկաւ:

Մինչ թուրք պաշտօնաներն սպառնալիքներ էին հնչեցնում, Թուրքիայի կողմից վճարուող լոպպիստները գոնկրէսականներին ու յանձնաժողովներին փող էին բաժանում՝ քարոզարշաւների եւ քաղաքական գործողութիւնների համար տրուող նուիրատուութիւնների տեսքով: Ներկայացուցիչների պալատում, Լուիզիանայից ընտրուած Պոպի Ճինտալը (հանրապետական, որը ներկայում Լուիզիանայի նահանգապետն է) եւ Միսիսիփիից ընտրուած Ռոճըր Ուիքերը (ներկայում հանրապետական սենատոր է եւ ներկայացնում է այդ նահանգը) դադարեցին պաշտպանել բանաձեւը եւ սկսեցին դրա դէմ հանդէս գալ, սակայն միայն այն բանից յետոյ, երբ մօտ $20,000-ական ստացան նախկին գոնկրէսականներ՝ հանրապետական Պոպ Լիվինկսթոնից եւ դեմոկրատ Ռիչարտ Գեֆարդթից. վերջիններն այժմ աշխատում են Թուրքիայի վարձած լոպպիստական ընկերութիւններում, որոնց նպատակն է ճնշել Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչման իւրաքանչիւր փորձ:

2000թ., դեռեւս պաշտօնավարող Գեֆհարդթը յայտարարեց, որ ինքը «հաւատարիմ է Հայոց ցեղասպանութիւնն ԱՄՆ կառավարութեանը պաշտօնապէս ճանաչել տալու գործին»: 2003թ. նա համահովանաւորեց մի բանաձեւ, որում «Հայոց Ցեղասպանութիւնը» նոյն հարթութեան վրայ էր դրւում Երկրորդ համաշխարհային պատերազմում իրականացուած Ողջակիզման, Գամպոտիայում եւ Ռուանտայում կատարուած զանգուածային սպանութիւնների հետ: Բանաձեւը թուրքական լոպպիի կայծակնային գրոհի (blitzkrieg) հետեւանքով անմիջապէս տապալուեց:

Պաշտօնը թողնելուց եւ Թուրքիայի համար լոբբինգ անելու նպատակով տարեկան $1,2 միլիոնանոց պայմանագիրն ընդունելուց յետոյ, Ներկայացուցիչների պալատի մեծամասնութեան նախկին առաջնորդի սրտում խորը փոփոխութիւններ տեղի ունեցան: «Այդ բանաձեւի միջոցով Թուրքիային օտարելը կարող է թուլացնել (Մերձաւոր Արեւելքի) թատերաբեմում իրականացուող գործողութիւններում կայունութիւն հաստատելու մեր ջանքերը, եւ նոյնիսկ կարող է աւելի սրել դրութիւնը»,- «Ինթերնեշընել Հերալտ Թրիպիւն»-ին ուղղուած էլեկտրոնային նամակում գրել էր նա: Անցած աշնանը, Հայոց Ցեղասպանութեան խորհրդանշական բանաձեւը վիժեցնելուն ուղղուած իր ջանքերի շրջանակներում, Գեֆհարդթը թուրք դեսպան Նաբի Սենսոյին ուղեկցում էր Ներկայացուցիչների պալատի խօսնակ Նէնսի Փելոսիի եւ այլ դեմոկրատ առաջնորդների հետ հանդիպումներում:

Պոպ Լիվինկսթոնը, որի ընկերութեանը 1999-ից ի վեր թուրքական կառավարութիւնը $12 միլիոնից աւելի գումար է վճարել, նոյնպէս միացաւ արշաւին: Անցած տարի աշնանը լոպպիստական ջանքերի շրջանակներում (բանաձեւի հովանաւորներից մէկը հանրապետական Ատամ Շիֆը՝ Գալիֆորնիայից, այդ արշաւն անուանեց «ամենասաստիկը, որ ես երբեւէ տեսել եմ»), Լիվինկսթոնը թուրք բարձրաստիճան պաշտօնեաներին Կապիտոլիումում գրասենեակից գրասենեակ էր ուղեկցում»:

Արշաւի շրջանակներում, Թուրքիայի կառավարութիւնն ամերիկեան հեղինակաւոր թերթերում ամբողջ էջ զբաղեցնող յայտարարութիւններ էր տպագրում, որոնք Գոնկրէսի անդամներին կոչ էին անում «աջակցել ոչ թէ պատմութիւնն օրէնսդրութեամբ ամագրելուն, այլ այն ուսումնասիրելուն ուղղուած ջանքերին»: Դրանք ներառում էին նաեւ պետքարտուղար Գոնտոլիզա Ռայսի ուղերձը. «Պատմական այս հանգամանքները պատմաբանների շատ մանրամասն եւ սթափ ուսումնասիրութեան կարիքն ունեն», ինչը ենթադրում էր, որ պատմաբանները դեռ պէտք է լրջօրէն ուսումնասիրեն Հայոց Ցեղասպանութիւնը:

Աւելի քան 100 մարդ հրաժարւեց նախկինում խոստացած աջակցութիւնից, եւ 106 բանաձեւն այդպէս էլ Գոնկրէսում լիարժէք քուէարկութեան չդրուեց:

Այդ ժամանակներից Թուրքիայի կառավարութիւնը շարունակում է «պատմաբանների յանձնաժողով» ստեղծելու կոչ անել՝ «1915-1923թթ. կատարուած դէպքերն ուսումնասիրելու» նպատակով: Առաջարկուող յանձնաժողովը գովազդւում է որպէս ճշմարտութեան եւ հաշտութեան ազնիւ փնտռտուքի խողովակ՝ պատմութեան վիճելի անցքերի շուրջ վաղուց սպասուած միջնորդութիւն եւ այս պատմութեան երկու կողմերին վերջապէս հաւասարապէս լսելու հնարաւորութեան ընձեռում:

Սակայն, այսպիսի ասացուածք կայ՝ սուտը պատմութեան միւս կողմը չէ: Սուտը պարզապէս սուտ է: «Երբ խօսքը վերաբերում է Հայոց Ցեղասպանութեան պատմական իրողութեանը՝ գոյութիւն չունի հարցի մասին «հայկական» կամ «թուրքական» տեսակէտ, ինչպէս որ գոյութիւն չունի Ողջակիզման պատմական իրողութեան մասին «գերմանական» կամ «հրէական» տեսակէտ»,- գրում է Թորբեն Եորկենսենը՝ Ողջակիզման եւ ցեղասպանութիւնների ուսումնասիրութեան դանիական կենտրոնից: «Գոյութիւն ունի հարցի գիտական եւ ոչ գիտական կողմ՝ ընդունում կամ մերժում»:

(Շար. 4 եւ վերջ)

ԸՍՏ ԻԼՀԱՄ ԱԼԻԵՒԻ՝ ՀԱՅԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄՈՎ ՊԷՏՔ Է ԲԱՒԱՐԱՐՈՒԻՆ

Ատրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիեւ, Եւրոյանձնաժողովի նախագահ Խոսէ Մանուէլ Պարոզոյի հետ Պրիւքսէլի մէջ համատեղ մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարած է, թէ իր երկիրը «Արեւելեան գործընկերութեան» ծրագրի ծիրէն ներս պատրաստ չէ համագործակցելու Հայաստանի հետ, այնքան ատեն որ չէ լուծուած Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդիրը:

«Հայաստանի դիրքորոշումը՝ հարցին վերաբերեալ հետեւեալն է. Լեռնային Ղարաբաղի բնակիչները պէտք է ինքնորոշուելու իրաւունք ունենան, բայց ատիկա չի նշանակեր, որ ինքնորոշումը պէտք է խախտէ Ատրպէյճանի տարածքային ամբողջականութիւնը: Հայերը արդէն ինքնորոշուած են. անոնք իրենց անկախ երկիրը ունին՝ Հայաստանի անկախ հանրապետութիւնը», յայտարարած է Ալիեւ:

Եւրոյանձնաժողովի նախագահ Խոսէ Մանուէլ Պարոզօն նոյն ասուլիսին ընթացքին յայտարարած է, որ իր եւ Ատրպէյճանի նախագահին միջեւ քննարկուած է հարցերու լայն շրջանակ մը, որոնց շարքին՝ ուժանիւթի ոլորտին մէջ համագործակցութեան եւ «Նապուքօ» ծրագրին առնչուող խնդիրները:

«Ատրպէյճանը Եւրոպայի համար շատ կարեւոր գործընկեր է: Մենք կը փափաքինք աւելի ընդլայնել մեր համագործակցութիւնը», յայտարարած է Պարոզօ:

Ալիեւը նաեւ ներկայ գտնուած է Եւրոպական քաղաքական կեդրոնի կազմակերպած «Ատրպէյճան. գործընկեր, որուն նշանակութիւնը Եւրոմիութեան համար անընդհատ կ'աճի» խորագրեալ խորհրդաժողովին: Այս հանդիպման ընթացքին եւս նախագահ Ալիեւ անդրադարձած է Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրին՝ նշելով, որ «հիմնահարցի լուծման միակ ճանապարհը գրաւեալ 7 տարածքներու վերադարձն է: Անկէ ետք միայն, Ատրպէյճան կրնայ Ղարաբաղին տալ ինքնավարութեան ամենաբարձր աստիճանը: Բայց անկախութիւն երբե՛ք չի կրնար շնորհել»: